

Evaluation of E-School Applications as a Management Information System *

Murat POLAT[†]

İ. Bakır ARABACI[‡]

ABSTRACT. The purpose of the study is to determine the perceptions of the teachers and principals of primary schools in Muş Province of Turkey on the status of the existing competence of e-school as a management information system and to make an assessment of the e-school management information system. This study was designed as a survey study. The population comprises of 1698 teachers and school principals working in the state primary schools in the central district of Muş province during the 2010-2011 educational year. The sample consists of 835 randomly selected teachers and school principals. The results showed that there is not a statistically significant difference between the perceptions of the majority of the teachers and the school principals who think that the e-school system is adequate in terms of institutional affairs, student affairs and student report card works period. On the other hand, there is a statistically significant difference regarding the teachers' and school principals' perceptions of the favorite place of access to e-school and adequacy of the e-school system.

Key Words: Management information system, e-school, ministry of national education

SUMMARY

Purpose and significance: Educational organizations are the institutions that follow the most recent developments in terms of using information technologies. In line with the developments, educational organizations acquire current and up-to-date applications of information technologies. In Turkey, Ministry of National Education (MNE) has used the e-school service network system since 2006-2007 educational year in order to keep up with the developments of the information technologies. E-school is an administrative –information system that enables to accelerate the in-school processes and the close pursuit of the ongoing education. The system is developed particularly for the facilitation and acceleration of the workforce of teachers and school administrators in the administrative processes. The purpose of the present study is to identify the perceptions of the teachers and administrators of elementary schools in Muş Province of Turkey on the current level of the efficacy of e-school as an administrative-information system and to make an assessment of the e-school administrative information system. Additionally, this study aims to identify the agreement level of the teachers and administrators on the structured views which were formed by the interviews with the teachers and school administrators in line with the aim of enhancement of e-school.

Method: The population of the study is 1698 teachers and school administrators who worked in the Muş province during 2010-2011. The sample of the study consisted of 835 randomly selected teachers and school administrators. The data gathered during this study was analyzed by a special data analysis package program. For the descriptive statistics frequency distributions, percentages, means, standard deviations were used. For the inferential statistics t- test and One-Way ANOVA were used. A level was set at 0.05 level.

Results, Discussion and Conclusions: The results of the study depicted that teachers and school administrators working at elementary schools possess positive perceptions regarding the efficacy of e-school as an administrative-information system. The results indicated that there is not a statistically significant difference between the perceptions of the majority of the teachers and the school administrators who think that e-school system is adequate in terms of institutional affairs, student affairs and student report card works period. However, there is a statistically significant difference between the teachers' and school administrators' perceptions regarding the favorite place of access to e-school and the adequacy of e-school system.

* This article is derived from MSc Thesis of Murat Polat (Consultant: Assistant Professor İ. Bakır Arabacı)

[†] Research Assistant, Muş Alparslan University, Education Faculty, mrt_plt@windowslive.com

[‡] Assistant Professor, Firat University, Education Faculty, bakirarabaci@hotmail.com

Yönetim Bilgi Sistemi Olarak E-Okul Uygulamalarının Değerlendirilmesi*

Murat POLAT†

İ. Bakır ARABACI‡

ÖZ. Bu araştırmanın amacı; ilköğretim okullarındaki yönetici ve öğretmenlerin yönetim bilgi sistemi olarak “E-okul”un mevcut yeterlilik durumuna yönelik görüşlerini belirlemek ve e-okul yönetim bilgi sisteminin bir değerlendirmesini yapmaktır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Yönetim Bilgi Sistemi Olarak E-okul Uygulamalarının Değerlendirilmesi Anketi (YBSEA)” kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Muş ili merkez ve merkeze bağlı ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 1698 öğretmen ve örneklemini ise bu evren içerisinde tesadüfi olarak seçilen 835 öğretmen ve yönetici oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; ilköğretim okullarında görev yapmakta olan yönetici ve öğretmenler, yönetim bilgi sistemi olarak e-okul uygulamaları hakkında genel anlamda olumlu bir görüşe sahiptirler. E-okul uygulamalarını yeterli gören yönetici ve öğretmen görüşleri arasında kurum, karne ve öğrenci işlemleri, boyutlarında bir farklılık görülmezken, e-okulun yeterliliği konusunda erişimde tercih edilen mekan değişkeni açısından öğretmenler lehinde anlamlı görüş farklılığı bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Yönetim bilgi sistemi, e-okul, milli eğitim bakanlığı

1. GİRİŞ

Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS) günümüz teknolojileri yardımıyla yöneticilerin karar süreçlerine destek veya yardım amaçlı düşünülen ve geliştirilen internet temelli online sistemlerdir. Bu sistemler aracılığıyla günümüz kurum yöneticilerinin her geçen gün giderek artan bilgiye erişim ihtiyaçları ve geniş bilgi gereksinimleri etkin bir şekilde karşılanmaktadır.

YBS'nin çok farklı türden tanımları olmakla birlikte genel olarak “Bir örgütün yönetimiyle ilgili veri kaynaklarını bir dizge bütünlüğü içinde toplayıp örgütün gündelik işlerine bilgi iletim desteği sağlayan, özellikle türlü düzeylerdeki yönetim kademelerine taktik ve stratejik kararlarını başarılı kılacak nitelikte sürekli bilgi akıtmayı amaçlayan bilişim dizgesi” şeklinde tanımlanabilmektedir (Demirtaş ve Güneş, 2002: 172). McLeod ve Schell (2004) ise yönetim bilgi sistemlerini, aynı ihtiyaçta olan kullanıcılara bilgi sunan bilgisayara dayalı sistemler olarak tanımlarlar. Onlara göre, bilgi, anlamlı olan işlenmiş veriler bütünüdür. YBS, kullanıcılara genellikle önceden bilmedikleri bilgileri sunan sistemli yapılarıdır.

Örgütler yönetim bilgi sistemlerini daha verimli olma, kazanç yapma ve iş gücünü azaltma amacıyla da kullanabilirler. Yönetim bilgi sistemlerinin kurulmasında karar verme sürecindeki (hız, doğruluk, kapsamlılık) gelişmeler, bir örgütteki dağılık grupları ortak bir amaca yönlendirme, devletle ilgili raporlama kurallarına uyma, çalışanlar ve harcamalar üzerinde daha sıkı denetimler ve değerlendirmeler yapabiliyor olabilmeye gibi etkenler önemli sebeplerdir. Sonuç olarak, yönetim bilgi sistemleri örgütlerin hayatta kalabilmeleri için hayati bir önem taşıyor duruma gelmişlerdir (Laudon ve Laudon, 2005: 80).

YBS konusu araştırmacıların ilgi odağı olmuştur. Örneğin Telem ve Buvitski (1995), okul yönetiminde kullanılan yönetim bilgi sistemlerini incelemişlerdir. Araştırmada okul yönetim bilgi sistemlerinin sınıf öğretmenleri ile ebeveynler arasındaki ilişkileri ne şekilde etkilediği ve ebeveynlerin bu konudaki görüşleri üzerinde durulmuştur. Zain, Atan ve Idrus (2004) ise bilgi ve iletişim teknolojilerinin Malezya'daki akıllı okulların yönetimi üzerindeki etkilerini incelemişlerdir.

Türkiye’de YBS’ye ait araştırmalar özellikle yüksek lisans düzeyinde gerçekleştirilmiştir.

Soysal (2006), yönetim bilgi sistemlerinin okul yöneticilerinin performansları üzerindeki etkileri alanında bir araştırma yapmış, yönetim bilgi sistemlerinin kullanımı ile okul yöneticilerinin

* Bu çalışma "Yönetim Bilgi Sistemi Olarak E-Okul Uygulamalarının Değerlendirilmesi" adlı yayımlanmamış yüksek lisans tezinden derlenmiştir

† Arş. Gör. Muş Alparslan Üniversitesi, mrt_plt@windowslive.com

‡ Doç. Dr. Fırat Üniversitesi, bakirarabaci@hotmail.com

performansları arasında güçlü bir ilişkinin olduğu saptamıştır. Bukeç (2007) ise çalışmasında örgütlerde bilgi yönetiminde kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerinin, örgüt kültürüne etkisinin olup olmadığını sorgulamış ve örgütlerde bilgi yönetiminde kullanılan bilgi ve iletişim teknolojilerinin örgüt kültürüne bilimsel nitelikte etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akar (2009), e-okul uygulamasının başarısı hakkındaki öğretmen ve idareci görüşlerini belirlemeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen ve idarecilerin e-okulun faydalılığı hakkındaki görüşlerinin; cinsiyetlerine, kıdemlerine, bilgisayara olan ilgilerine ya da okulun yerleşim yerine göre belirgin bir farklılık göstermediği fakat idari görevi olan öğretmenlerin e-okul uygulamasını diğer öğretmenlere kıyasla daha faydalı bulduklarını belirlemiştir. Yine Akdoğan (2008), okulun eğitim programlarına göre olan, yasa ve yönetmeliklerle belirlenmiş görevlerinin ancak alanında yetkin öğretmenler tarafından yerine getirilebileceğini bu nedenle öğretmenlik mesleğinin oldukça özveri, adanmışlık ve kutsallık içerdiğini bu nedenle teknolojinin bilgi üretimi ve paylaşımında bir amaç değil ancak araç olabileceğini belirtmiştir. Öte yandan Ersoy (2010), hazırladığı yüksek lisans tezinde yöneticilerin e-okul sisteminin güvenilirliği konusunda hala şüphelerinin olduğunu, öğretmenlerin sistemi yeterli düzeyde ve etkin kullanmadıklarını düşündüklerini, velileri sistem hakkında yeterince bilgilendiremediklerini ve sistemin öğrenci devamsızlıkları sorununu çözemediğini vurgulamıştır.

Bir örgütün verimliliği ile örgütü idare eden yöneticiler ve öğretmenlerin yeterlikleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu açıktır (Çelikten, 2002: 52). Özellikle yöneticilerin karar verme, planlama, örgütlenme ve denetim süreçlerinde gereksinim duydukları verilere çok daha hızlı erişebilmeleri, verilerin kalitesi ve güncelliği okulun eğitsel ve yönetsel amaçlarını gerçekleştirebilmelerine yardımcı olacaktır. Bu da iyi şekilde düzenlenmiş bir bilişim sistemi ile sağlanabilir. Yönetici ve öğretmenlerin bilişim sistemlerini kullanması, bilgi toplumunda, etkili okul yönetimi süreçlerini en iyi şekilde gerçekleştirmenin yoludur (Kaya, 1999: 49). Eğitim kurumlarında gerek yöneticiler ve gerekse öğretmenler açısından YBS'yi etkin kullanabilmek, günümüz teknoloji temelli iletişim ağı nedeniyle bir zorunluluk haline gelmektedir.

Ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bu bahsedilen bilişim sistemi zorunluluğunun giderilmesi anlamında 2006-2007 öğretim yılından itibaren e-okul yönetim bilgi sistemi uygulamalarını başlatmıştır. MEB'na bağlı eğitim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin hali hazırda yönetim bilgi sistemlerini kullanabiliyor olmaları gerekmektedir. Bu nedenle MEB tarafından geliştirilen “**E-okul Projesi**” bilişimin gerçek anlamda kurum içi süreçlere dâhil edilmeye çalışıldığının bir göstergesidir. MEB'in tanımına göre; “E-okul, bir okul yönetim bilgi sistemi yazılımıdır. Bu yazılımın amacı; merkez ve taşra teşkilatı birimlerinin birçok iş ve işlemlerini web tabanlı yazılımlarla elektronik ortamda gerçekleştirmek, gerçekleştirilen proje ve uygulamalarla kırtasiyeciliği azaltmak, zamandan tasarruf sağlamak, iş ve işlemleri daha süratli yapmak, şeffaf, istatistikî bilgi isteme amaçlı birçok uygulamanın sona ermesini sağlamaktır”(2007/74 No.lu Genelge).

E-okul yönetim bilgi sistemi birçok kolaylıklar sunduğu gibi teknoloji okuryazarlığı, maliyet, teknik aksaklıklar gibi birçok konuda da sorunlara yol açabilmektedir. E-okul sisteminin daha nitelikli olarak kullanılabilmesi uygulamalardan doğan sorunların tespiti ve çözüm önerileri ile olasıdır. Yönetici ve öğretmenlerin e-okul kullanım süreci içerisinde karşılaştıkları problemlerin tespiti, e-okul yönetim bilgi sisteminin daha etkili bir noktaya gelmesinde yararlı olacaktır.

Bu araştırmanın amacı, Yönetim Bilgi Sistemi (YBS) olarak e-okul uygulamalarının yeterliliğini ilköğretim okullarındaki yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre belirlemektir.

Bu amaca ulaşabilmek için şu sorulara yanıt aranacaktır;

1. İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin e-okul sistemindeki uygulamalara yönelik görüşleri nelerdir?
2. İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin e-okul sistemindeki uygulamalara yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. E-okul sistemindeki uygulamalara yönelik yönetici ve öğretmenlerin görüşleri: cinsiyet, branş, öğrenim düzeyi, mesleki kıdem ve internet erişim mekânına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Deseni/Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2003: 77). Gerçekleştirilen araştırma, verilerin analizi dikkate alındığında, betimsel tekniklerin yanı sıra gruplar arası karşılaştırma analizlerini de gerektirmektedir. Bu nedenle araştırmada, nitel ve nicel veri toplama teknikleri kullanılmıştır.

2.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evrenini Muş ili merkezine bağlı ilköğretim kurumlarında görev yapan 1698 yönetici ve öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme ise bu evren içerisinde tesadüfi olarak seçilen Muş ili merkezine bağlı ilköğretim kurumlarında görevli toplamda 835 yönetici ve öğretmendir. Seçilen örneklem sayısının Krejcie and Morgan (1970)'a göre yeterli olduğu görülmüştür. Burada gerekli olan yönetici örneklem sayısına ulaşmak için Muş Milli Eğitim Müdürlüğü'nde düzenlenen toplantılara katılan yöneticilere keyfi seçim örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Keyfi seçim örneklemede örneklem oluşturulurken, tanımlanan evreni oluşturan birimler arasında fark gözetilir, yani bütün birimlere eşit seçilme şansı verilmez ise bu türden birim seçimine keyfi seçim adı verilir (Özdamar, 1999: 91).

2.3 Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

İlgili alanyazın taraması ve uzman görüşleriyle elde edilen veriler değerlendirilerek kuramsal boyut oluşturulmuştur. Oluşturulan kuramsal boyut çerçevesinde ilk olarak araştırmacı tarafından 56 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuş, buradaki maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. Alınan iki uzman görüşü doğrultusunda hâlihazırda anket madde sayısı 49'a düşürülmüştür. Bu şekilde araştırmacının kendisi tarafından oluşturulan ölçme aracına (**Ek1**)“Yönetim Bilgi Sistemi Olarak E-okul Uygulamalarının Değerlendirilmesi Anketi” (YBSEA) adı verilmiştir. Bu anket ile amaç, ilköğretim öğretmen ve yöneticilerinin e-okulun yeterliliği hakkında algılarının belirlenmesi ve e-okulu geliştirme amaçlı yapılandırılmış görüşlere bakış açılarının değerlendirilmesidir.

İlk aşamada, ankette, öğretmenlerin ve yöneticilerin e-okulun yeterliliğine karşı görüşlerini öğrenmek amaçlı olarak toplamda 39 maddeden oluşan e-okul yeterlilik bölümü ve sonrasında anketin hazırlık aşamasında yönetici ve öğretmenlerle gerçekleştirilen mülakatlar ve uzman görüşlerine başvurularak oluşturulmuş 10 maddelik bir e-okul yapılandırılmış görüşler bölümüyle değerlendirme anketine son hali verilmiştir. Ankette toplamda 49 madde katılımcılara yöneltilmiştir.

Yapılan ilk pilot uygulamada güvenilirlik analizi sonucu, 39 maddelik YBSEA anketinin e-okul yeterlilik kısmı için Cronbach Alpha katsayısı, ,95 bulunmuştur. Güvenirlik analizi sonucu Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmış ve Verimax döndürmesi sonucu 39 maddelik anket soruları içerisinde 1. 4. 7. ve 16. maddelerin güvenilirliği düşürdüğü görülmüş ve bu maddeler anketten çıkarılmıştır. Toplamda 4 maddenin anketten çıkarılması sonrasında tekrardan 35 madde üzerinden anketin Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Yeni Cronbach Alpha katsayısı, ,96 ve KMO değeri, ,953 ve Barlett Testi anlamlılık değeri ise ,000 düzeyinde anlamlı olarak bulunmuştur. Bu analizler doğrultusunda hazırlanan anketin, geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmiştir.

Temel bileşenler analizi (AFA) sonucunda öz değeri 1'den büyük 5 faktör bulunmuştur. Ancak son 2 faktörün öz değerlerinin toplam varyansları döndürme sonrası ortaya çıkmadığından diğer 3 faktör ile birleştirilmişlerdir. Bu üç faktörün açıkladığı toplam varyans ise % 52,456'dır. Her bir faktörün açıkladığı toplam varyans döndürme sonrasında sırasıyla 21,092; 17,316 ve 14,049'dur. Başlangıç öz değerleri dikkate alındığında, birinci faktöre ait öz değer (14,914) ikinci faktöre ait öz değerden (2,067) çok daha yüksek olması anketin bir bütün olarak genel bir faktöre sahip olduğu biçiminde de yorumlanabilir. Belirlenen faktörler altında yer alan maddelerin kapsamı incelendiğinde birinci faktörde yer alanların daha çok e-okuldaki kurum işlemleri menüleriyle, ikinci faktörde yer alanların e-okul öğrenci işlemleriyle ilgili olan menülerle, üçüncü faktörde yer alanların ise e-okul üzerinden gerçekleştirilen karne dönemi işlemleriyle ilişkili maddeler olduğu görülmüştür. Bu incelemeler sonunda ilk faktör “**Kurum İşlemleri**”; ikinci faktör “**Öğrenci İşlemleri**”; üçüncü faktör ise “**Karne Dönemi İşlemleri**” biçiminde adlandırılmıştır. YBSEA anketinden elde edilen puanların iç tutarlılığını değerlendirmek amacıyla hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı, ,96'dır. Alt faktörlerden Kurum İşlemleri, ,93, Öğrenci İşlemleri, ,89 ve Karne Dönemi İşlemleri, ,85 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, YBSEA anketinden elde edilen puanların güvenilirliğinin yüksek olduğunu

göstermektedir. Nitel veriler öncelikle içerik analizine tabi tutulmuş, kategorize edilmiş temalar altında toplanmış F ve % olarak analiz edilmiştir.

Uygulama için oluşturulan YBSEA anketi 5'li Likert tipindedir. Ankete verilen yanıtlar e-okul yeterlilik bölümü için; “Tamamen Yeterlidir”, “Yeterlidir”, “Orta Derecede Yeterlidir”, “Yeterli Değildir” ve “Hiç Yeterli Değil” şeklinde belirlenmiştir. Puan kodlaması olarak “Tamamen Yeterlidir=5”, “Yeterlidir=4”, “Orta Derecede Yeterlidir=3”, “Yeterli Değildir=2” ve “Hiç Yeterli Değil=1” türünde puanlamaya gidilmiştir. E-okul yapılandırılmış görüşler bölümü için ise yanıtlar, “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Karasızım”, “Katılmıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” şeklindedir. Yine puan kodlaması olarak “Tamamen Katılıyorum=5”, “Katılıyorum=4”, “Karasızım=3”, “Katılmıyorum=2” ve “Hiç Katılmıyorum=1” tarzında bir puanlamaya gidilmiştir. Anketin kişisel bilgiler bölümünde “Branş, Görev, Cinsiyet, Öğretmenlik Kıdemi, Öğrenim Durumu ve E-okul sistemine erişimde en çok tercih edilen mekân” bağımsız değişkenleri yer almıştır. Nitel veri toplama aracı olarak katılımcıların e-okul boyutları (kurum işlemleri, öğrenci işlemleri ve karne dönemi)'nin geliştirilmesi hakkında açık uçlu öneri niteliğinde görüşlerine başvurulmuştur.

2.4 Araştırmanın Pilot Uygulaması

YBSEA anketinin pilot uygulaması için Muş ili merkeze bağlı MEV Fatih İlköğretim Okulu, Vali Adil Yazar İlköğretim Okulu, 100. Yıl Zafer İlköğretim Okulu, Yavuz Selim İlköğretim Okulu, Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu, Eko İnşaat İlköğretim Okulu, Gazi İlköğretim Okulu ve Hikmet Uluğbay İlköğretim Okulları seçilmiştir. Anketlerdeki madde sayısının 5 katı kadar sayıda yani toplamda en az 245 öğretmen ve yöneticiye ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu sayının Büyüköztürk (2011)' e göre yeterli olduğu görülmüştür. Anketler pilot uygulama için düşünülen sayıdaki tüm öğretmen ve yöneticilere uygulanmıştır. Pilot uygulama sonrası yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda anketin ilk bölümünde var olan 39 madde sayısı 35'e indirilmiştir. Bu şekilde toplamda 45 maddeden oluşan YBSEA anketi 835 yönetici ve öğretmene dağıtılmış, dağıtılan anketlerden 660'ı geri dönmüş ve yapılan ön değerlendirme sonucunda geri dönen anketlerden 507'sinin analiz için gerek ve yeter şartı sağladığı görülerek verilerin analizi yoluna gidilmiştir. Katılımcılardan 48'i yönetici ve 459'u ise öğretmendir.

2.5 Verilerin Analizi

Ölçme aracı ile toplanan verilerin analizleri için özel bir veri analizi paket programı kullanılmıştır. İlköğretim öğretmenleri ve yöneticilerinin e-okulun yeterliliğine dair görüşleri, e-okula yönelik yapılandırılmış görüşlere katılım düzeyleri içerisinde incelenen faktörler ve değişkenler arasındaki farkların anlamlılığına bakılmıştır. Bunun için veriler üzerinde; Levene Testi, t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Kruskal Wallis H Testi, Mann Whitney U Testi, aritmetik ortalama ($\bar{x}$), frekans ve yüzde (%) kullanılarak çözümlenmeler yapılmıştır.

3. BULGULAR

3.1 Katılımcıların Demografik Özellikleri ve İnternete Erişim Yerleri

Tablo 1.'de görüldüğü üzere katılımcıların branş dağılımlarında kimi branşlarda katılım düzeyinin çok düşük oranlarda olması nedeniyle gruplama yoluna gidilmiştir. Gruplar Matematik ve Fen Bilimleri (Matematik, Fen ve Teknoloji), Sosyal Bilimler (Sosyal Bilgiler), Yabancı Dil (İngilizce) ve Diğer (Sınıf, Resim, Müzik, Teknoloji ve Tasarım, Beden Eğitimi, Din Kültürü, Türkçe, Okul Öncesi, Rehberlik ve Bilgisayar) branşları olarak belirlenmiştir. Öte yandan cinsiyet değişkenine göre ise katılımcılar arasında dengeli bir dağılım olduğu söylenebilir. Katılımcıların %51,3'ü bayan % 48,7'si ise erkek katılımcı grubunu oluşturmaktadır. Önemli değişkenlerden biri olan Mesleki Kıdem değişkenine göre katılımcıların % 41,2'si 1-5 yıl arasında bir mesleki kıdeme sahiptirler. Katılımcılar arasındaki Eğitim durumu değişkenine bağlı olarak ise en belirgin olanı lisans mezunu katılımcıların yanı sıra yüksek lisans (%3,9) ve ön lisans (%2,4) mezunu katılımcılarında örneklem içerisinde yer almış olmasıdır. Son olarak katılımcıların E-okula erişimde en çok tercih edilen mekân değişkenine göre kendi evlerindeki internet bağlantılarını %76,7 oranında e-okula erişim için en çok tercih ediyor

oldukları ve okul internet ağı üzerinden e-okula erişimin % 18,5 oranıyla sınırlı kalmış olmasının oldukça dikkat çekici olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımlar ve İnternete Erişim Mekânları

Değişken	Grup	N	%
Branş	Matematik ve Fen Bilimleri	66	13
	Sosyal Bilimler	17	3,4
	Yabancı Dil	35	6,9
	Diğer	370	76,7
	Toplam	507	100
Cinsiyet	Bayan	260	51,3
	Erkek	247	48,7
	Toplam	507	100
Mesleki Kıdem	1 Yıdan az	124	24,5
	1-5 Yıl	209	41,2
	6-10 Yıl	98	19,3
	11-15 Yıl	37	7,3
	16 Yıl ve Yukarısı	39	7,7
	Toplam	507	100
Eğitim Durumu	Ön Lisans	12	2,4
	Lisans	471	92,9
	Lisans Üstü	24	4,7
	Toplam	507	100
Mekân	Evden	389	76,7
	Okuldan	94	18,5
	Cep Telefonundan	1	,2
	İnternet Kafeden	16	3,2
	Diğer	7	1,4
	Toplam	507	100

3.2 E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna Yönelik Katılımcı Görüşleri

Tablo 2. E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşlerin Görev Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Görevi		E-Okul Yeterlilik Durumu			Toplam
		Yetersiz	Vasat	Yeterli	
Öğretmen	f	70	319	70	459
	%	15,3	69,5	15,3	100,0
Yönetici	f	5	37	6	48
	%	10,4	77,1	12,5	100,0
Toplam	f	75	356	76	507
	%	14,8	70,2	15,0	100,0

Tablo 2. incelendiğinde toplam katılımcı sayısı olan 507 öğretmen ve yöneticiden 75'inin e-okulu yeterli olarak algılamadığı, 356'sının vasat düzeyde yeterli algıladığı ve 76'sının ise e-okul sistemini yeterli olarak gördükleri ortaya çıkmaktadır. Bu değerler tüm katılımcılar içerisinde %14,8'inin e-okulu yetersiz bulduğunu, %70,2'sinin vasat düzeyde yeterli bulduğunu ve % 15,0'inin ise e-okulu yönetim bilgi sistemi olarak yeterli bulduğunu göstermiştir. Burada e-okul yönetim bilgi sistemini yeterli gören katılımcı oranı (%15) ile e-okulu yeterli görmeyen katılımcı oranlarının (%14,8) birbirlerine yakın değerler çıkması dikkat çekicidir. Genel toplam içerisinde istatistikî olarak vasat ve yeterli algıların birleştirilmiş değerlerine baktığımızda toplamda % 85,2 düzeyinde e-okulun bir yönetim bilgi sistemi olarak, yeterli ve kullanılabilir olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır.

3.3 Branş Değişkenine Göre E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşlerin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin branş değişkenine göre e-okulun yeterlilik durumu ile ilgili görüşlerine yönelik olarak verilerin Levene testi ($p=,128>,05$) olduğundan değişken varyanslarının homojen olarak dağıldıkları söylenebilir. Yani elde edilen verilerin parametrik veriler oldukları anlaşılmış ve katılımcıların branşları ile e-okulun yeterliliğine ilişkin görüşleri arasında Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların branşları ile e-okul yeterliliğine yönelik görüşleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($F_{(12-494)}=1,186, p>,05$). Başka bir ifadeyle katılımcıların e-okulun yeterli olduğuna yönelik görüşleri ile sahip oldukları branş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

3.4 Cinsiyet Değişkenine Göre E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Katılımcı Görüşlerinin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin cinsiyet değişkenine göre e-okulun yeterliliğine yönelik olarak elde edilen verilerin Levene testi ($p=,020<,05$) olduğundan değişken varyanslarının homojen olmadığı belirlenmiştir. Yani parametrik olmayan veriler oldukları anlaşılmış ve katılımcıların cinsiyetleri ile e-okulun yeterliliğine ilişkin görüşleri arasındaki ilişkiyi belirlemek adına Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. İlköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmen katılımcıların arasında e-okul yeterliliğine yönelik olarak cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($U_{(507)}=29981,0, p>,05$). Diğer taraftan, sıra ortalamalarına bakıldığında katılımcıların arasında cinsiyet değişkenine göre e-okulun yeterliliğine dair görüşlerin bayanlarda e-okulun yeterli olduğuna yönelik olarak ($X=262,19$), erkeklere ($X=245,38$) göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Bu bulgu e-okulun yeterli olduğuna yönelik cinsiyet değişkenine göre yönetici ve öğretmen görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını fakat bayanların e-okul yönetim bilgi sistemine karşı erkeklere oranla daha olumlu bir görüş içerisinde oldukları sonucunu vermektedir. Ayrıca katılımcıların cinsiyet değişkenine göre e-okul yeterliliğine dair görüşlerinin dağılım durumu incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre araştırmaya katılan bayan katılımcıların %72,7'sinin e-okul uygulamalarını vasat düzeyde yeterli gördükleri, bu oranın erkek katılımcılar için %67,6 olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada her iki grup katılımcı arasında e-okulu yeterli görenlerin oranı %14,6 ve %15,4 olarak birbirine oldukça yakındır. Bayan katılımcıların erkek katılımcılara oranla e-okulun yönetim bilgi sistemi olarak yeterliliği konusunda daha olumlu bir görüş içerisinde oldukları sonucuna ulaşılabilir.

3.5 Mesleki Kıdem Değişkenine Göre E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin mesleki kıdem değişkeni ile e-okul yeterliliğine yönelik olarak elde edilen verilerin Levene testi ($p=,564>,05$) olduğu için değişkenlerin varyanslarının homojen olduğu söylenebilir. Yani parametrik veriler oldukları anlaşılmış ve katılımcıların mesleki kıdemleri ile e-okulun yeterliliğine ilişkin görüşlerine yönelik tek yönlü Varyans Analizi testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre katılımcı gruplardaki öğretmen ve yöneticilerin mesleki kıdem durumları ile e-okul yeterliliğine yönelik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir ($F_{(4-502)}=1,343, p>,05$). Başka bir deyişle katılımcıların mesleki kıdem değişkenleri ve e-okulun yeterlilik görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu bulgu katılımcıların mesleki kıdemlerinin e-okulun yeterlilik düzeyine yönelik görüşler arasında bir fark oluşturmadığını göstermektedir.

3.6 Eğitim Durumu Değişkenine Göre E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşlerin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin eğitim durumları değişkeni ile e-okul yeterliliğine yönelik olarak elde edilen verilerin Levene testi ($p=,064>,05$) olduğundan değişken varyanslarının homojen oldukları söylenebilir. Yani parametrik veriler oldukları anlaşılmıştır. Katılımcıların eğitim durumları ile e-okulun yeterliliğine yönelik görüşlerine ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen ve yöneticilerin eğitim durumları değişkeni ile e-okula karşı yeterlilik görüşleri arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür ($F_{(3-503)}=,741, p>,05$). Başka bir ifadeyle katılımcıların eğitim durumları değişkeni ile e-okul yeterlilik görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Yani katılımcıların eğitim seviyeleri, e-okulun yeterli olduğuna dair algıları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.

3.7 Katılımcıların En Çok Kullandıkları Mekân Tercih Değişkenine Göre E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin e-okula erişim için en çok tercih ettikleri mekân değişkeni ile e-okul yeterliliğine yönelik olarak elde edilen verilerin Levene testi ($p=0,15<,05$) olduğundan değişken varyanslarının homojen olmadığı söylenebilir. Yani parametrik olmayan veriler oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların En Çok Kullandıkları Mekân Tercih Değişkenine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Mekân	f	Ortalama Sıra	Sd	χ^2	p
Evden	389	261,92			
Okuldan	95	230,20			
İnternet Kafeden	16	187,56	4	12,235	,016*
Diğer	7	334,71			
Toplam	507				

* $p<.50$

Tablo 3. incelendiğinde katılımcıların e-okula erişim için en çok kullandıkları mekân tercihi ile e-okulun yeterliliğine yönelik görüşlerine ilişkin Kruskal Wallis H Testi sonuçlarına göre, katılımcı öğretmen ve yöneticilerin e-okula erişimde en çok tercih ettikleri mekân tercihleri ile e-okul yeterlilik görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($KWH_{(4-503)}=12,235$, $p<,05$). Bir başka ifadeyle katılımcı grupların e-okul yeterlilik görüşleri ile e-okula erişimde en çok kullandıkları mekân tercihleri arasındaki fark manidardır. Bu farkın hangi alt değişkenlere göre anlamlı olduğunu belirlemek adına “Mekân” değişkenine ait alt değişkenler arasında Mann Whitney U test sonuçlarına bakılmıştır. Bu sonuçlar elde edilirken Cep telefonu değişkenine ait katılımcı sayısının istatistikî olarak analiz edilebilir ve yeterli düzeyde olmadığı anlaşıldığından cep telefonu değişkeninin Diğer değişkeni ile birleştirilmesi yoluna gidilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Mekân Değişkenine Ait Alt Değişkenlere Yönelik Mann Whitney U Testi Sonuçları

Mekân	f	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	p
İnternet Kafe	16	10,16	162,50		
Diğer	8	16,21	113,50	26,50	,048*
Toplam	24				
Okul	94	48,50	4559,00		
İnternet Kafe	16	9,50	152,00	9,00	0,86
Toplam	110				
Ev	389	248,13	96522,00		
Okul	94	216,64	20364,00	159,50	0,50
Toplam	483				
Ev	389	197,50	76827,50		
İnternet Kafe	16	9,50	152,00	2,50	,102
Toplam	405				
Ev	389	197,50	76827,50		
Diğer	8	254,07	1778,50	972,50	,195
Toplam	397				

* $p<.50$

Tablo 4. incelendiğinde mekân temel değişkeninin alt değişkenleri olan “İnternet Kafe” ve “Diğer” değişkenleri arasında e-okulun yeterliliğine yönelik katılımcı algılarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($U_{(507)}=26,50$, $p<,05$). Yani katılımcıların e-okula erişimde en çok tercih ettikleri mekânın e-okulun yeterli olduğuna dair algıları üzerinde internet kafe ve diğer mekânların olumlu yönde bir etkisi vardır. Bu anlamlı fark doğrultusunda katılımcı gruplardan %76’lık bir oranla öğretmenlerin e-okula erişimde ev internet ağlarını tercih ettikleri, yine yöneticilerin ise %83,3

oranında evden, e-okula erişimi tercih ettikleri görülmektedir. E-okula okul internet ağı üzerinden erişimi tercih eden katılımcıların oranları incelendiğinde öğretmenler %18,7'lik bir oranla yöneticilere göre e-okula erişimde okul internet ağını daha çok tercih etmektedirler. Öte yandan öğretmen katılımcıların toplamda % 5,2'lik bir bölümü cep telefonu, internet kafe ve diğer telekomünikasyon araçları gibi iletişim araç ve mekânlarını e-okula erişimde tercih edebilirlerken, yöneticilerin e-okula erişimde bu tercihlerin hiçbirine katılmadıklarının belirlenmesi dikkat çekicidir.

3.8 Görev Değişkenine Göre Katılımcıların E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin görev değişkenine göre e-okulun yeterlilik görüşlerine ait elde edilen verilerin Levene testi ($p=,203>,05$) olduğundan değişkenlerin varyanslarının homojen olduğu söylenebilir. Yani parametrik veriler oldukları anlaşılmış ve katılımcıların cinsiyetleri ile e-okulun yeterliliğine ilişkin görüşleri arasında T-testi yapılmıştır. T-testi sonuçları değerlendirildiğinde, ilköğretim okullarında görev yapan katılımcılar arasındaki yönetici ve öğretmenlerin, e-okul yeterlilik görüşleri ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t_{(505)}=-0,019$, $p>,05$). Diğer taraftan, katılımcı okul yöneticilerinin e-okulun yeterli olduğuna yönelik görüşleri ($X=129,77$), diğer katılımcı grup olan öğretmenlere ($X=129,71$) göre daha olumludur. Bu bulgu e-okulun yeterli olduğuna yönelik yönetici ve öğretmen algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığını fakat yöneticilerin e-okula yönelik algılarının öğretmenlere oranla daha olumlu bir değere sahip olduğunu göstermektedir.

3.9 E-Okul Sisteminin Yeterlilik Durumuna İlişkin Görüşlerin Görev Değişkeni ve Anketin Alt Faktörlerine Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin görev değişkenine göre e-okul yeterlilik görüşlerine ait elde edilen verilerin Levene testi sonuçları; kurum işlemleri ($p=,100>,05$), öğrenci işlemleri ($p=,087>,05$) ve karne dönemi işlemleri ($p=,363>,05$) olduğundan değişkenlerin varyanslarının homojen olduğu söylenebilir. Yani parametrik veriler oldukları anlaşılmıştır. Katılımcıların görev değişkenleri ile e-okulun yeterliliğine ilişkin anketin alt faktörlerine ait görüşlerine yönelik t-testi sonuçları incelendiğinde, ölçeğin alt faktörlerini oluşturan “Kurum İşlemleri ($t_{(505)}=-1,387$, $p>,05$)”, “Öğrenci İşlemleri ($t_{(505)}=1,063$, $p>,05$)” ve “Karne Dönemi işlemleri ($t_{(505)}=1,579$, $p>,05$)” ile görev değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir. Diğer taraftan, katılımcılar arasında e-okulun “Kurum İşlemleri”nde yeterli olduğuna yönelik yönetici görüşleri ($X=63,22$), öğretmenlere ($X=61,10$) göre daha olumludur. Yine e-okulun “Öğrenci İşlemleri”nde yeterli olduğuna yönelik öğretmen görüşleri ($X= 41,70$), yöneticilere ($X= 40,72$) göre daha olumlu ve yine e-okulun “Karne Dönemi İşlemleri”nde yeterli olduğuna yönelik öğretmen görüşlerinin ($X= 26,90$), yöneticilere ($X= 25,81$) oranla daha olumlu olduğu görülmektedir.

Bu bulgular katılımcılar arasında e-okulun öğrenci ve karne dönemi işlemleri ile ilgili olarak öğretmenler tarafından yeterli görüldüğü fakat yöneticiler tarafından bu işlemlerde etkin olarak yeterli görülmediğini ayrıca yöneticilere göre e-okulun sadece kurum işlemleri açısından yeterli görüldüğü sonucunu vermektedir. Bu bulgu yöneticilerin daha çok e-okul sistemi üzerinden kurum işlemlerini takip ettikleri diğer işlemlere fazla ilgi duymadıkları ve bu nedenle diğer işlemlerde e-okulu tam olarak yeterli görmedikleri şeklinde de yorumlanabilir.

3.10 Katılımcıların YBSEA Anketinin E-Okul'a Yönelik Yapılandırılmış Görüşler Bölümündeki Maddelere Katılım Düzeyleri

Araştırma için geliştirilen YBSEA anketinin ikinci bölümünde yönetici ve öğretmenlere, e-okulun yeterlilik düzeyini daha da geliştirmeye ve iyileştirmeye yönelik olarak, anket hazırlık aşamasında Muş ili merkeze bağlı ilköğretim okullarındaki yönetici ve öğretmenlerle gerçekleştirilen mülakatlar doğrultusunda oluşturulan 10 adet yapılandırılmış görüş maddeler halinde yöneltilmiştir. Anketin 5'li Likert tipinde hazırlanmış olan yapılandırılmış görüşler bölümü için oluşturulan “Tamamen Katılıyorum” ve “Hiç Katılmıyorum” seçeneklerine ait oranların istatistikî olarak analiz edilebilir ve yeterli düzeye ulaşamaması nedeniyle bu seçenekler kendilerinden bir sonraki ve bir önceki seçeneklerle birleştirilmişlerdir.

“E-Okul sitesi içerisindeki menüler bölümünde okul içerisindeki kulüp çalışmalarına yönelik menülerinde olması gerekir” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcı öğretmen ve yöneticiler içerisinde toplamda %67,6'sının katıldığı %20,7'sinin ise katılmıyorum yönünde görüş bildirdiği elde edilmiştir. Eldeki bu bulgular ışığında e-okul yönetim bilgi sistemi içerisinde öğrenci

kulüp çalışmalarını destekleyici menülerinde olması gerektiği açıktır. Öğretmen katılımcıların %65,3'nün bu doğrultuda yanıt vermiş olmaları dikkat çekicidir. Anketin uygulandığı dönemde kulüp çalışmaları noktasında e-okulun oldukça geride kaldığı katılımcılar tarafından sözel olarak da ifade edilmiştir.

“E-Okul yapısı içerisinde okul rehberlik çalışmalarına yönelikte ayrı bir modül oluşturulması gerekir” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcıların toplamda %80,6'sı katılıyorum görüşü bildirirken %9,4'ü ise katılmıyorum yönünde görüş bildirmiştir. Bu bulgulardan da açıkça görülmektedir ki araştırmaya katılan yönetici ve öğretmen katılımcılar e-okulun okul rehberlik işlemleri açısından daha çok iyileştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar.

“Yönetici ve diğer modüllerin kullanımı esnasında pratik bir site haritasının olması gereklidir” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcıların toplamda %84,8'i katılıyorum şeklinde görüş bildirirken % 4,3'ü katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Oransal olarak bu maddeye verilen yanıtlarda büyük bir farkın olması e-okul yönetim bilgi sistemi içerisinde daha kullanışlı bir site haritası ve kolay erişim bölümünün olması gerektiğini belirtmektedir. Özellikle yöneticiler %89,4 oranında bu görüşü desteklemektedirler.

“Sınıf içi rehberlik çalışmalarına yönelikte ayrı alt menülerin olması gerekir” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcıların toplamda %76'sının katılıyorum şeklinde yanıt verdiklerini % 8,4'ünün ise katılmıyorum şeklinde yanıt bildirdiklerini göstermiştir. Bu bulgu bize e-okul'da sadece okul rehberlik çalışmalarının değil sınıf içi rehberlik çalışmalarının da alt menüler şeklinde verilmesinin daha sağlıklı olabileceğini göstermektedir.

“Rapor Listesi menüsünün içeriğinin şekil ve grafiklerle daha ayrıntılı tasarlanması gerekir” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcılar toplamda %78'inin katılıyorum, %6'sının katılmıyorum yönünde görüş bildirmişlerdir. Özellikle dönem sonu kurumsal değerlendirmelerde veya teftiş dönemlerinde rapor listesi menüsünden elde edilecek bilgilerin şekil ve grafiklerle desteklenmesi katılımcılarca gerekli görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin (%89,7) ve yöneticilerin (% 83) vermiş oldukları yanıtlar bu doğrultudadır.

“Öğretmen modülün de kulüp çalışmalarına yönelik ayrıntılı bir menü veya alt menülerin olması gereklidir” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcıların toplamda %65,2'si katılıyorum yönünde görüş bildirirken % 16,8'i ise katılmadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir. Özellikle e-okul öğretmen modülünde kulüp çalışmalarını geliştirici ve kolaylaştırıcı yönde menü ve alt menülerin olması gerektiği katılımcılarında verdikleri yanıtlar (yönetici (%76,6) ve öğretmen (%88,7)) doğrultusunda açıktır. Bu oranlar e-okul sistemi içerisinde kulüp çalışmalarının daha ayrıntılı düzenlendiği menülerin olması gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

“Öğrencilerin sosyal faaliyet adı altında okuduğu kitap listelerini oluştururken e-okul içerisinde öğretmenin oluşturacağı bir kitap isim havuzunun olması veri girişlerini kolaylaştırır” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcılardan toplamda %87,7'si katılıyorum, %3,1'i ise katılmıyorum cevabını vermiştir. Bu ilgi çekici bir durumdur. E-okul yönetim bilgi sistemi içerisinde sosyal faaliyetler başlığı altında sadece, okunan kitap sayısının girildiği bir menü olması sosyal faaliyetten sadece kitap okuma mı anlaşılmalıdır tartışmasını gündeme getirebilir. Halî hazırdaki sosyal faaliyetler menüsünün de yeterli olmadığı geliştirilmesi gerektiği araştırmaya katılan yönetici (%89,4) ve öğretmen (%87,5) yanıtları doğrultusunda açıkça görülmektedir. E-okul sisteminde öğrencinin sosyal faaliyetleri menüsü altında sadece “Okuduğu Kitap Sayısı” yer almamalıdır.

“E-Okul açılış sayfasında her okulun kendi kurum kültürüne yönelikte bilgiler olmalıdır” şeklindeki yapılandırılmış görüşe toplamda % 86,5 oranında katılımcı katılıyorum derken %3,5 oranındaki katılımcı katılmıyorum şeklinde yanıt vermiştir. Katılımcı öğretmen (%86,6) ve yöneticiler (%85,1) bu bilgilerin e-okulda olmasını büyük oranda istemektedirler. Burada kurum kültürünün geniş bir kavram olduğu unutulmamalı ve hangi türden kurum kültürüne ait bilgilerin e-okul üzerinden paylaşılacağı de tartışılmaya açılmalıdır.

“E-okulda proje ve performans ödevlerine yönelikte bir menü olmalıdır” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcıların toplamda %75,6'sının katılıyorum, %10,5 oranındaki katılımcının ise katılmıyorum yanıtını vermiş olduklarını görülmüştür. Proje ve performans ödevleri öğrencinin akademik başarısında önemli bir yere sahiptir. E-okul yönetim bilgi sistemi içerisinde üzerinde bu konu daha ayrıntılı düşünülerek hazırlanmalıdır.

“E-okula, okul içerisinde açılan kurslar ve etkinliklerin bilgileri de dâhil edilmelidir” şeklindeki yapılandırılmış görüşe katılımcıların toplamda %72,5'i katılıyorum yanıtını verirken %11,2

oranındaki katılımcı, katılmıyorum yanıtında bulunmuştur. Katılımcıların büyük oranda bunu gerekli gördüğü açıktır. Bu kurs ve etkinlik bilgilerinin e-okulun duyurular bölümünde yer alabileceği düşünülebilir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

E-okul MEB'nin tüm okullarında kullanılan bir yönetim bilgi sistemidir. Her türden sistemde olabildiği gibi e-okul sisteminde de faydalı yanlar olduğu kadar problemler de olduğu veya olabileceği açıktır. Bu problemlerin belirlenmesi ve çözüm önerilerinin oluşturulmasında sistemin esas kullanıcıları olan yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Araştırma sonuçlarına göre;

E-okul sistemindeki uygulamalara yönelik yönetici ve öğretmenlerin görüşleri, katılımcıların cinsiyet, branş, öğrenim düzeyi ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucu bu konuda yapılan birçok araştırma sonucu ile örtüşmektedir (Akar, 2009; Bükeç, 2007, Kızılböğâ, 2010; Gültekin, 2010; Ersoy, 2010). Öte yandan katılımcı öğretmen ve yöneticilerin internet üzerinden e-okul sistemine bağlanma için tercih ettikleri mekan değişkeni ve e-okula yönelik katılımcı görüşleri arasında öğretmenler lehine anlamlı bir farka ulaşılmıştır. Yani öğretmenler yöneticilere oranla görev yaptıkları okul internet ağı üzerinden e-okula bağlanmayı daha çok tercih etmektedirler. Yöneticiler ise daha fazla oranda evlerindeki internet ağı üzerinden e-okul işlemlerini gerçekleştirmeyi istemektedirler.

Yöneticilerin e-okulun yeterliliği konusundaki görüşleri öğretmenlere oranla daha yüksektir. Öğretmenler e-okulu daha çok vasat düzeyde yeterli görmektedirler. Bu sonuç Çelikten (2002) , Akdoğan (2008) ve Soysal (2006)'nın araştırmalarını destekler mahiyettedir. Ancak her iki grup katılımcıların görüşleri genel olarak e-okulun işlerini kolaylaştırdığı yönünde olumludur.

Anketin alt faktörleri ile öğretmen ve yönetici görüşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamaktadır. Öte yandan katılımcılar arasında öğretmenlerin e-okulun yeterliliğine yönelik görüşlerinin anketin "Öğrenci İşlemleri" ve "Karne Dönemi İşlemleri" alt boyutlarında yöneticilere göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Yöneticilerin görüşleri e-okulun daha çok "Kurum İşlemleri" boyutunda öğretmenlere göre daha olumludur. Yöneticilerin öğretmenlere oranla kurum işlemleriyle daha fazla ilgilenmeleri bu sonucun temel nedeni olabilir.

Katılımcıların YBSEA anketine ait "E-okula Yönelik Yapılandırılmış Görüşler" bölümündeki tüm öneri maddelerine büyük oranlarda olumlu yönde katıldıkları görülmüştür. Buna göre katılımcı öğretmen ve yöneticiler e-okul sistemi içerisinde; öğrenci kulüp çalışmalarına, okul ve sınıf rehberlik çalışmalarına, okulların kendi kurum kültürlerine, okulda açılan kurslar ve etkinliklere, proje ve performans ödevlerine, öğrencilerin sosyal faaliyetlerine ve daha pratik bir e-okul site haritasının olmasına yönelik ayrıntılı alt menülerin ve içeriklerin e-okul'da yer almasını istemektedirler. Ayrıca öğretmen ve yöneticiler özellikle okul teftiş ve denetimi süreçlerinde kullanabilecekleri rapor listele menüsü veya menülerinin daha ayrıntılı şekil ve grafiklerle desteklenmesi gerekliliğine dair görüşlerini yüksek bir katılım düzeyinde belirtmişlerdir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Araştırma sonunda elde edilen sonuçlar doğrultusunda e-okul yönetim bilgi sisteminin özellikle insani süreçleri de göze alacak şekilde daha da ilerletilmesi ve geliştirilmesi gereklidir.
- E-okul menülerinin içerisinde kulüp çalışmalarına, kurs ve etkinliklere yönelik ayrıntılı menüler olması fayda sağlayacaktır.
- Öğrencilerin sosyal faaliyeti olarak sadece okudukları kitap sayıları anlaşılmalıdır. Sosyal faaliyet menüsü veya menülerini geliştirici alt menülere ve konulara yer verilmelidir.
- Her kurumun kendine özgü kurum kültüründen kısa alıntılarının o okula özgü açılış sayfasında yer alması kurum kültürünün tam anlamıyla benimsenmesinde faydalı olabilir.
- Okul rehberlik çalışmaları açısından e-okul sistemi ve menüleri daha da iyileştirilmelidir. Araştırma anketinin uygulandığı birçok okulda rehberlik servislerindeki öğretmenler e-okuldan yeterince faydalanamadıkları gerekçesiyle YBSEA anketine katılmadıklarını belirtmişlerdir.
- E-okula yönelik hizmet içi eğitimler yeterli düzeyde değildir. Fakat olası hizmet içi eğitimler illerdeki Milli Eğitim Müdürlüklerinin belirleyeceği uzmanlar tarafından her okuldaki yönetici

ve öğretmenlere örneğin hafta sonu gibi zaman dilimlerinde yerinde eğitim felsefesiyle kendi okullarında verilebilir.

- Öğrencilerin gerçekleştirdiği proje ve performans çalışmalarına yönelik daha ayrıntılı menülerin olması ve e-okulda öğrenci ile ilgili bu doğrultuda toplanan bilgilerin veli bilgilendirme sistemi aracılığıyla velilere sunumu sağlanmalıdır.
- Özellikle teftiş ve kontrol amaçlı e-okul üzerinden elde edilen rapor listelerinin şekil ve grafiklerle daha ayrıntılı hale getirilmesi, bu anlamda rapor listeleri menüsüne alt menülerin dâhil edilmesi düşünülmelidir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- E-okul yönetim bilgi sistemi dinamik bir sistem olduğundan sürekli yenilenmesi daha da iyileştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmacıların e-okul üzerine güncelliğini koruyan araştırmalara tüm ülke genelinde düzenli aralıklarla ağırlık vermesi, bu anlamda milli eğitime destek olunması, yerinde olacaktır.
- Rehberlik çalışmalarına ve insani süreçlere e-okul sistemi içerisinde daha çok nasıl yer verilebileceği konusunda araştırmaların artırılması sağlanabilir.
- Yönetim bilgi sistemlerine ve e-okula yönelik hizmet içi eğitimlerin daha etkili hale nasıl getirilebileceği üzerine araştırmalara yer verilebilir.
- Araştırmacılar e-okul üzerine yaptıkları çalışmaların sonuçlarını bizzat kendileri, ilgili makamlara, okul yöneticileri, öğretmenler ve velilere ulaştırabilmenin ve paylaşmanın yollarını aramalıdır.

KAYNAKÇA

- Akar, H. (2009). *E-Okul Uygulamasının Başarısına Yönelik İlköğretim Okulu Öğretmen ve İdarecilerinin Görüşleri*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat, s. 113.
- Akdoğan, S. (2008). *Yönetim Bilgi Sistemlerinin Bir Yönetim Aracı Olarak İncelenmesi ve Eğitim Kurumları Açısından Önemi*. Haliç Üniversitesi Fen .Bil.Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s. 74.
- Bükeç, C. M. (2007). *Örgütlerde Bilgi Yönetiminde Kullanılan Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Örgüt Kültürüne Etkisi*. Dumlupınar Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, s. 154.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *“Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorumu”*. Pegem Akademi Yayınları, Şubat 2011, Ankara.
- Çelikten, M. (2002). *“Okul Müdürlerinin Bilgisayar Kullanma Becerileri”*. Millî Eğitim Yayınları, S.155-156, s.182-190.
- Demirtaş, H. ve Güneş, H. (2002). *“Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü”*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Ersoy, E. (2010). *Eğitim Yöneticilerinin E-Okul Sisteminin İşleyişine İlişkin Görüşleri ve Memnuniyet Düzeyleri (Esenyurt-Beylikdüzü İlçeleri Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s. 115.
- Gültekin, N. (2010). *Öğretmen ve İdarecilerin E-Okul Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Fırat Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, s. 128.
- Karasar, N. (2003). *“Bilimsel Araştırma Yöntemi”*. Nobel Yayın Dağıtım, 12. Baskı, Ankara.
- Kızılböğâ, R. (2010). *Milli Eğitim Bakanlığı E-Okul Uygulamasının Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi*. Marmara Üniversitesi Eğt.Bil. Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.16, İstanbul.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Laudon, C. ve Laudon, P. (2005). *“Management Information Systems: Managing the Digital Firm (9th Edition)”*, Prentice Hall, USA.
- MEB. (2007). *“Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2006-2007”*. MEB Yayınlar Dairesi, Ankara.
- McLeod, R. ve Schell, G. (2004). *“Management Information Systems”*. Prentice Hall, USA.
- Özdamar, K. (1999). *“Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri”*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1081.

- Soysal, N. G. (2006). *Yönetim Bilgi Sistemlerinin Okul Yöneticilerinin Performansları Üzerindeki Etkileri*. Trakya Üniversitesi Sos.Bil.Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 113, Edirne.
- Telem, M. ve Buvitski, T. (1995). The Potential Impact of Information Technology on The High School Principal: A Preliminary Exploration. *Journal of Research on Computing in Education*, Vol. 27.
- Telem, M. ve Avidov, O. (1996). The Effect of School Management Information Systems on The Nature of A Loosely Coupled High School Instruction- Administration Subsystem: A Preliminary Study. *Journal of Research on Computing in Education*, Vol. 28, Issue. 2 Winter.
- Zain, M. Z. M., Atan, H., ve Idrus, R. M. (2004). The impact of information and communication technology (ICT) on the management practices of Malaysian Smart Schools. *International Journal of Educational Development*, 24, 201-211.

Ek1:

YÖNETİM BİLGİ SİSTEMİ OLARAK E-OKUL UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

ANKETİ (YBSEA)

- A- Branşınız:** .....
- B- Göreviniz:** .....
- C- Cinsiyetiniz:** a. Bayan ( ) b. Erkek ( )
- D- Öğretmenlik Kıdeminiz:** a. 1 Yıldan az ( ) b. 1-5 Yıl ( ) c. 6-10 Yıl ( ) d. 11-15 Yıl ( )
e. 16 Yıl ve Yukarısı ( )
- E- Öğrenim Durumunuz:**
a. Ön Lisans ( ) b. Lisans ( ) c. Yüksek Lisans ( ) d. Doktora ( )
- F- E-okul sistemine erişimde en çok tercih edilen mekân:**
1. İkamet ettiğim ev bağlantısı üzerinden ( )
  2. Okulumuzdaki internet ağı üzerinden ( )
  3. Cep telefonu üzerinden mobil olarak ( )
  4. İnternet kafelerden ( )
  5. Diğer... ( )

E-Okul Yeterlilik	TAMAMEN	YETERLİ	ORTA	DERECEDE	YETERLİ	DEĞİLDİR	HİÇ	YETERLİ	DEĞİL
	YETERLİ								
1. e- Okul ekranın kullanım kolaylığı	5	4	3	2	1				
2. e-Okul sistemindeki menüler	5	4	3	2	1				
3. İlköğretim kurum işlemleri menüsü	5	4	3	2	1				
4. İlköğretim kurum işlemleri menüsü içerisindeki alt menüler	5	4	3	2	1				
5. İlköğretim öğrenci işlemleri menüsü	5	4	3	2	1				
6. Öğrenci işlemleri menüsü altındaki menüler	5	4	3	2	1				
7. Sınav işlemleri menüsü	5	4	3	2	1				
8. Şifre değişikliği işlemleri	5	4	3	2	1				
9. E-okul kullanıcı kılavuzu	5	4	3	2	1				
10. e-Okula yönelik hizmet içi eğitim	5	4	3	2	1				
11. Yönelme işlemleri menüsünün rehberlik sürecindeki sorumluluklara katkısı	5	4	3	2	1				
12. e-Okul sistemi, öğrencinin genel performansını değerlendirmede	5	4	3	2	1				
13. e- Okul giriş ekranındaki bilgiler	5	4	3	2	1				
14. e-okula yönelik güncellemeler	5	4	3	2	1				
15. Ders programı menüsü	5	4	3	2	1				
16. Hızlı not girişi menüsü	5	4	3	2	1				
17. Sosyal faaliyetler menüsü	5	4	3	2	1				
18. Günlük devamsızlık girişi menüsü	5	4	3	2	1				
19. Not işlemleri menüsü	5	4	3	2	1				

20. Sınav tarihleri menüsü	5	4	3	2	1
21. Sınıf gözlem formu	5	4	3	2	1
22. Devamsızlık işlemleri menüsü	5	4	3	2	1
23. Kullanıcı güvenlik açıklamaları	5	4	3	2	1
24. Rapor listesi menüsü	5	4	3	2	1
25. Sosyal etkinlikler menüsü	5	4	3	2	1
26. Ders işlemleri menüsü	5	4	3	2	1
27. Yönelme işlemleri menüsü	5	4	3	2	1
28. Şube işlemleri menüsü	5	4	3	2	1
29. Seçmeli dersler menüsü	5	4	3	2	1
30. Özel ders ve dersane bilgileri menüsü	5	4	3	2	1
31. Gelişim raporu menüsü	5	4	3	2	1
32. Bilgi giriş işlemleri menüsü	5	4	3	2	1
33. Notlar ve duyurular menüsü	5	4	3	2	1
34. Okul bilgileri güncelle menüsü	5	4	3	2	1
35. Kayıt işlemleri başlığı altındaki menüler	5	4	3	2	1

E-Okul Yapılandırılmış Görüşler	TAMAMEN	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	HİÇ
	KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KATILMIYORUM
1. E-Okul sitemi içerisindeki menüler bölümünde okul içerisindeki kulüp çalışmalarına yönelik menülerinde olması gerekir .	5	4	3	2	1
2. E-Okul yapısı içerisinde okul rehberlik çalışmalarına yönelikte ayrı bir modül oluşturulması gerekir .	5	4	3	2	1
3. Yönetici ve diğer modüllerin kullanımı esnasında pratik bir site haritasının olması gereklidir .	5	4	3	2	1
4. Sınıf içi rehberlik çalışmalarına yönelikte ayrı alt menülerin olması gerekir .	5	4	3	2	1
5. Rapor Listesi menüsünün içeriğinin şekil ve grafiklerle daha ayrıntılı tasarlanması gerekir .	5	4	3	2	1
6. Öğretmen modülün de kulüp çalışmalarına yönelik ayrıntılı bir menü veya alt menülerin olması gereklidir .	5	4	3	2	1
7. Öğrencilerin sosyal faaliyet adı altında okuduğu kitap listelerini oluştururken e-okul içerisinde öğretmenin oluşturacağı bir kitap isim havuzunun olması veri girişlerini kolaylaştırır .	5	4	3	2	1
8. E-Okul açılış sayfasında her okulun kendi kurum kültürüne yönelikte bilgiler olmalıdır .	5	4	3	2	1
9. E-okulda proje ve performans ödevlerine yönelikte bir menü olmalıdır .	5	4	3	2	1
10. E-okula, okul içerisinde açılan kurslar ve etkinliklerin bilgileri de dâhil edilmelidir .	5	4	3	2	1